

# 1. Demografický vývoj

Nízká hustota osídlení.

Rozlohou 6 796 km<sup>2</sup> se sice Kraj Vysočina řadí na páté místo mezi kraji, počtem obyvatel ale až na místo dvanácté, což se odráží ve velmi nízké hustotě osídlení, 75,0 obyvatele na km<sup>2</sup>, která dosahuje jen 55,3 % průměru České republiky a v rámci krajů je druhá nejnižší.

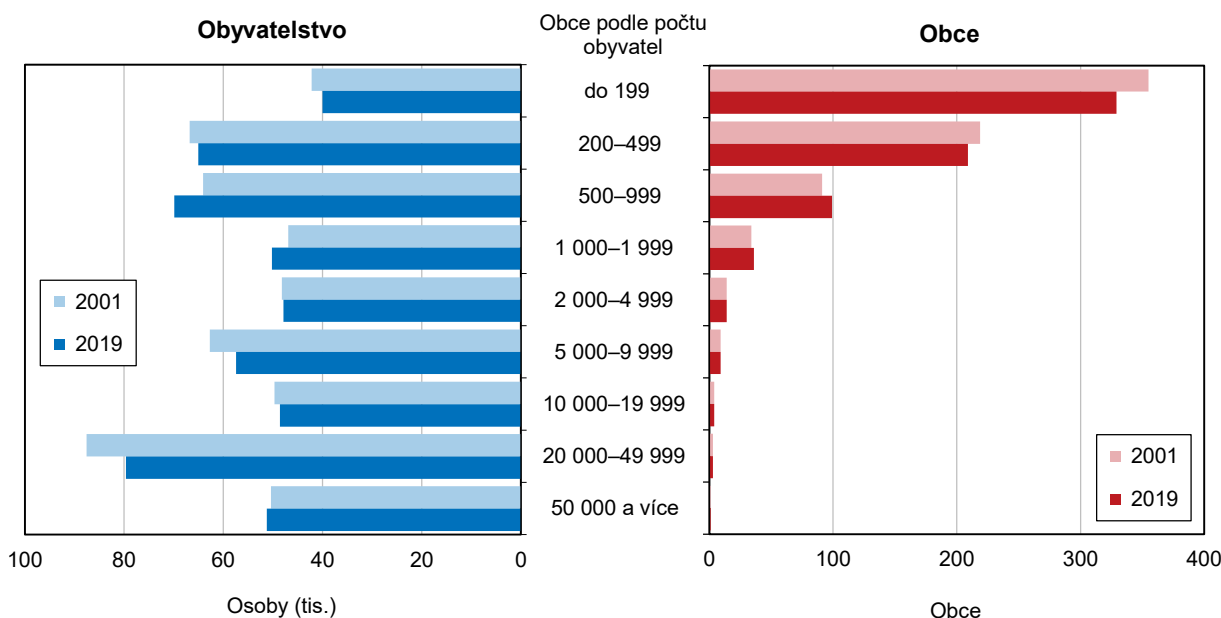
## Územní změny, sídelní struktura

Rozdrobená sídelní struktura.

Na území kraje se nachází 704 samosprávných obcí, po Středočeském kraji druhý nejvyšší počet. Z hlediska administrativního členění se dělí na 5 okresů, dále na 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP). Z nich nejvíce obcí spadá do ORP Třebíč (93) a nejméně připadá na ORP Pacov (24). Pro osídlení v kraji je charakteristická značně rozdrobená sídelní struktura, vyznačující se velkým počtem malých obcí.

**Graf 1.1. Sídelní struktura Kraje Vysočina v letech 2001 a 2019 (stav k 31. 12.)**

Zdroj: ČSÚ

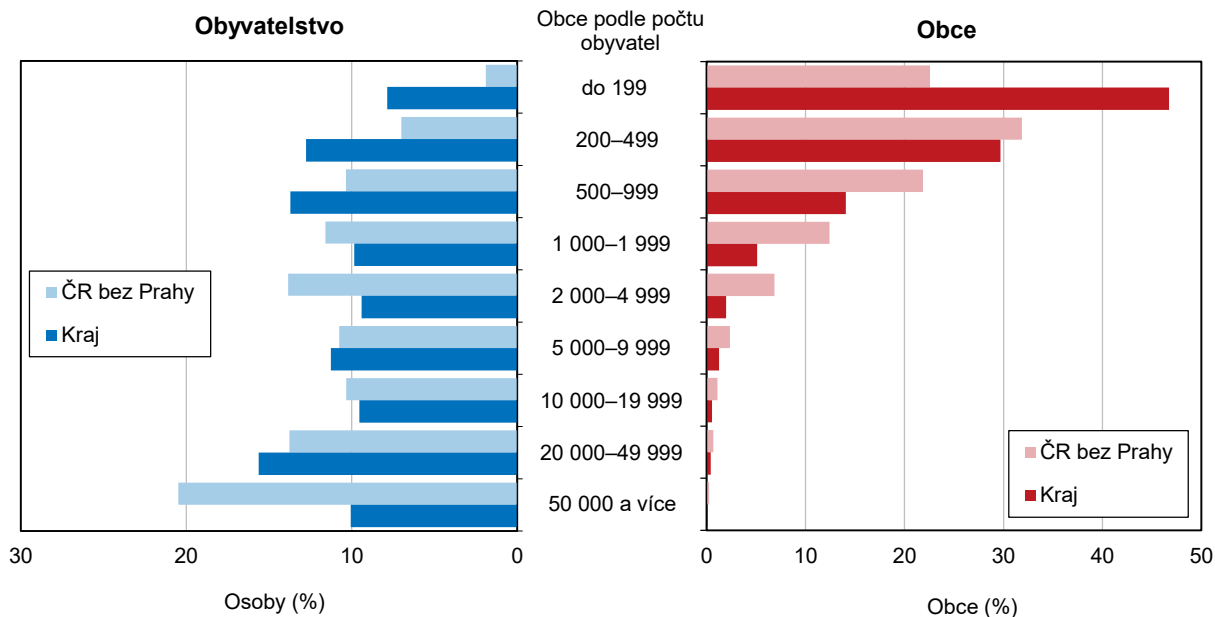


Z celkového počtu obcí představují téměř polovinu nejmenší obce do 199 obyvatel.

Průměrná populační velikost obce je na Vysočině 724 obyvatel. Nejmenší obce (do 199 obyvatel) představují téměř polovinu celkového počtu obcí, žije v nich ale méně než 8 % obyvatelstva kraje. Naopak na čtyři města s více než 20 tisíci obyvateli připadá přes čtvrtinu obyvatel kraje. Všechna 35 měst se v roce 2019 na celkovém počtu obyvatel kraje podílela 56,3 %, což je o 0,5 procentního bodu méně než v roce 2014. Ve stejném období se počet obyvatel měst Vysočiny vzdor přírůstku jednoho města (Lipnice) snížil o 0,9 procenta. Statut městyse má v kraji 42 obcí, ve kterých žije 49 tis. obyvatel, tj. téměř desetina obyvatel Vysočiny.

### Graf 1. 2 Sídelní struktura Kraje Vysočina a České republiky (bez Prahy) k 31. 12. 2019

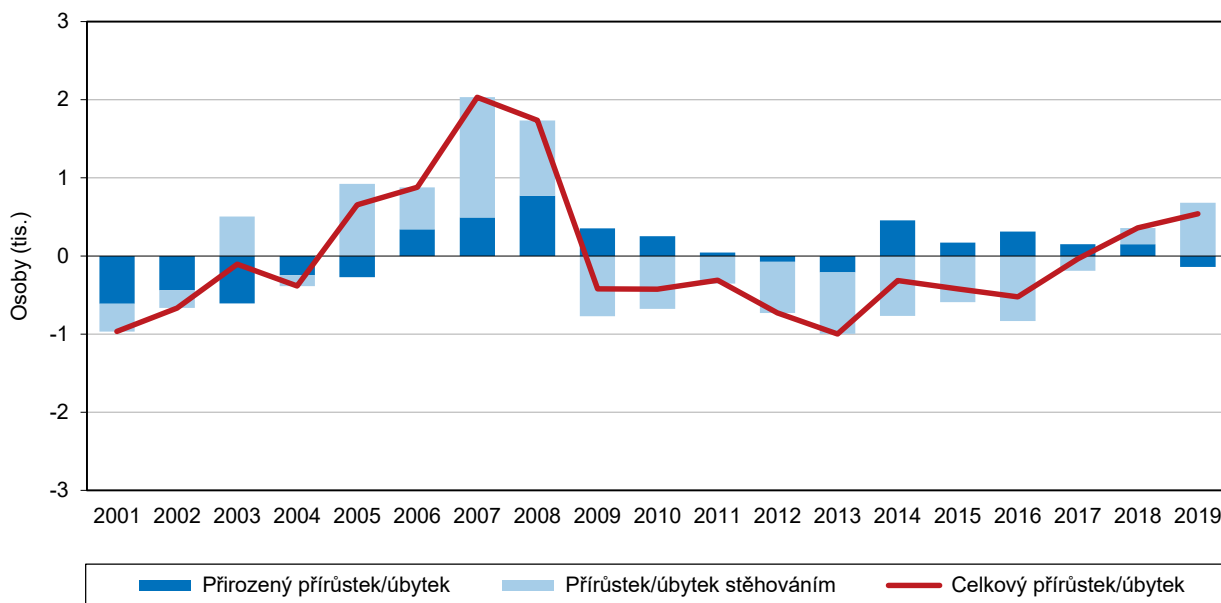
Zdroj: ČSÚ



### Vývoj počtu obyvatel

#### Graf 1. 3 Pohyb obyvatel v Kraji Vysočina

Zdroj: ČSÚ



Počet obyvatel kraje v posledních letech vzrostl zejména vlivem migračního přírůstku.

Na území Kraje Vysočina žilo ke konci roku 2019 celkem 509 813 obyvatel. V demografické struktuře mají nepatrně vyšší zastoupení ženy, a to 50,3 %. Po letech populačního úbytku počet obyvatel kraje od roku 2018 především díky kladnému migračnímu saldu opět roste. V předchozích letech Vysočina stěhováním ztrácela, nejvíce v roce 2016, kdy relativní počet přistěhovalých činil 6,8 osob na 1 000 obyvatel a počet vystěhovalých představoval 8,4 osob na 1000 obyvatel. V roce 2019 stejné hodnoty činily 9,8 a 8,5 osob. Přirozený přírůstek dosáhl maxima



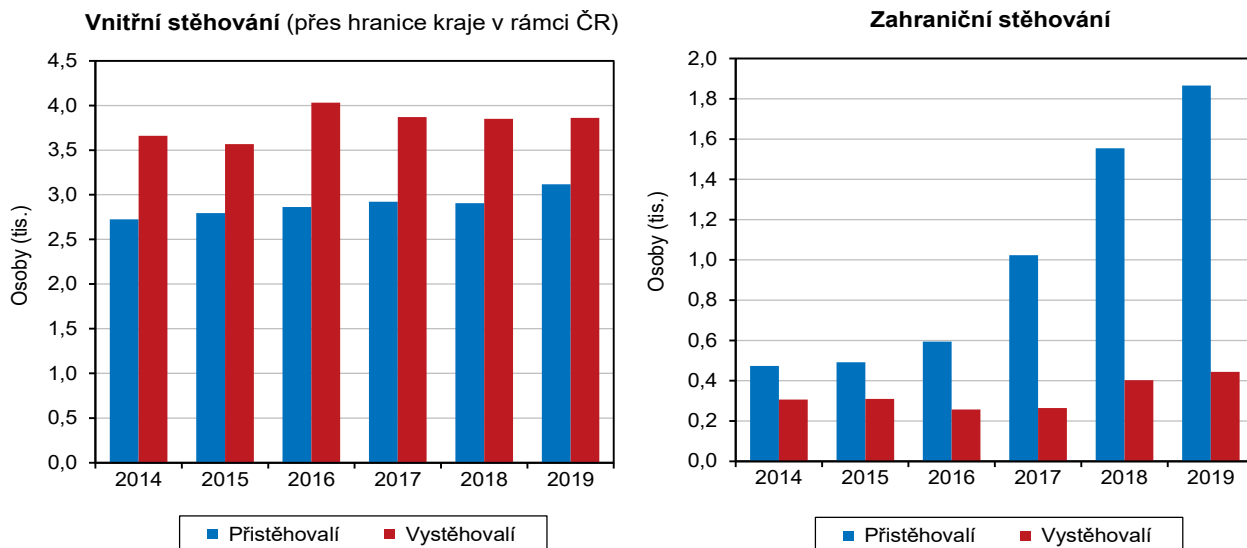
v roce 2014, kdy činil 0,9 osoby na tisíc obyvatel, v roce 2019 byl však na Vysočině zaznamenán úbytek populace přirozenou měnou.

Nejvíce lidí opouští okres Třebíč.

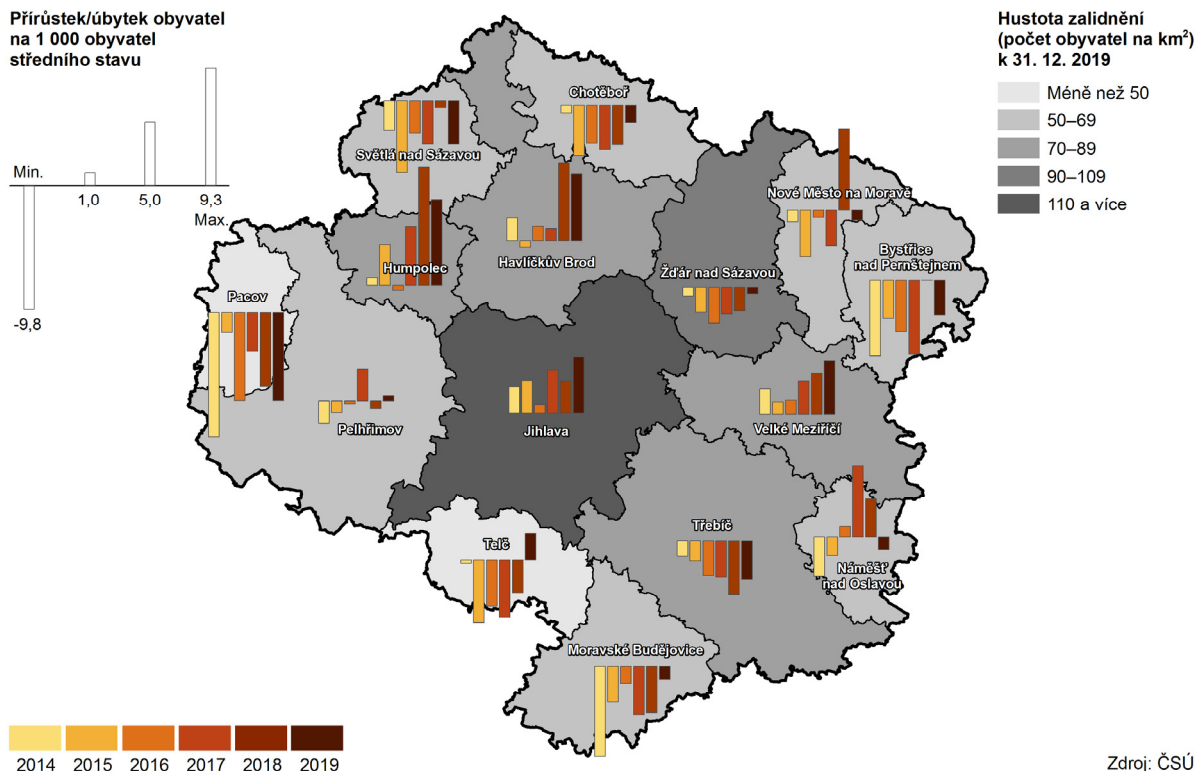
S výjimkou okresu Jihlava v posledních letech počet obyvatel ve všech ostatních okresech kraje zaznamenával jen nepatrný růst nebo pokles. Nejhlubší pokles populace už řadu let postihuje okres Třebíč, a to zejména vlivem záporného migračního salda, kdy okres opouští více osob, než se do něho přistěhuje.

### Graf 1. 4 Migrace v Kraji Vysočina

Zdroj: ČSÚ



### Pohyb obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Kraje Vysočina v letech 2014 až 2019



Zdroj: ČSÚ

Nárůst přistěhovaných ze zahraničí.

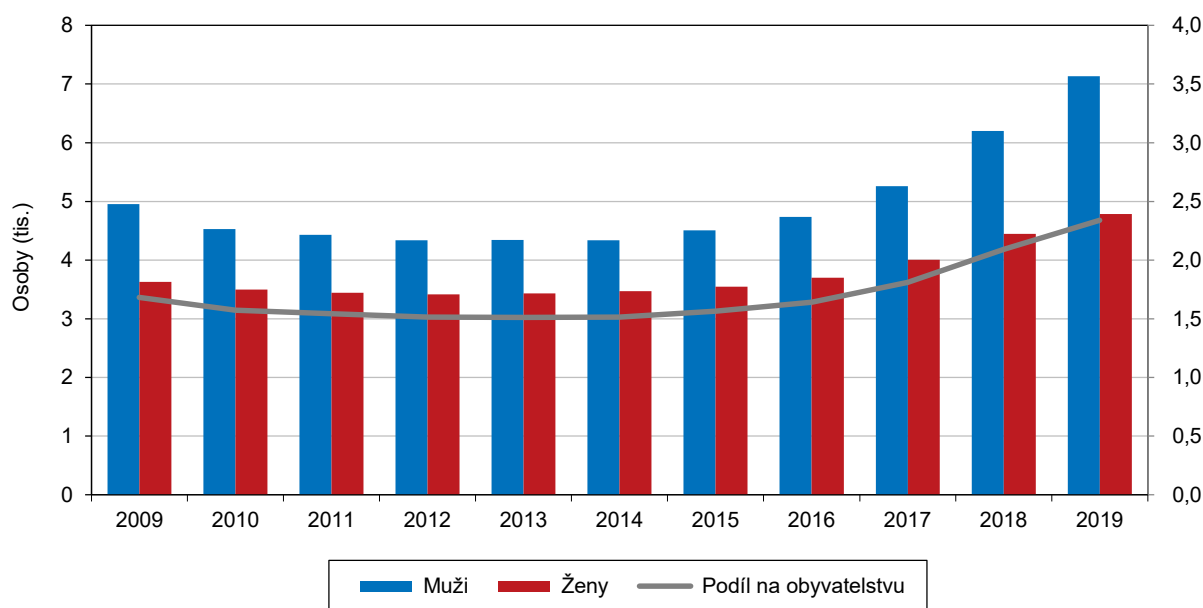
V počtu osob přistěhovaných do kraje zprvu mírně převládaly ženy, v roce 2017 se však podíl obou pohlaví výrazným nárůstem počtu přistěhovaných mužů prakticky vyrovnal a v letech 2018 a 2019 již mezi přistěhovanými převažovali muži. Naproti tomu u vystěhovaných ve všech letech převládaly ženy nad muži. Mezi přistěhovanými a ještě více mezi vystěhovanými jednoznačně převažují osoby v produktivním věku (15 až 64 let), jejich podíl se sice zprvu mírně snižoval, avšak v roce 2017 došlo u přistěhovaných k jeho výraznému nárůstu, když se projevil téměř dvojnásobný meziroční nárůst počtu přistěhovaných v produktivním věku ze zahraničí, vysoký byl i v následujících letech. Podíl obyvatel ve věku 65 a více let je na Vysočině vyšší u přistěhovaných než u vystěhovaných. V průběhu let 2014 až 2019 se do Kraje Vysočina ze zahraničí přistěhovalo nejvíce osob v roce 2019 (1 866 osob) a nejméně v roce 2014 (473), po poklesu z počátku současné dekády se opět projevuje výrazný nárůst migrace ze zahraničí. U zahraničního stěhování převládá počet přistěhovaných nad vystěhovanými (celkem se do kraje v letech 2014 až 2019 z ciziny přistěhovalo 6 003 osob, naopak se do zahraničí vystěhovalo 1 982 obyvatel Vysočiny), záporné saldo zahraniční migrace nebylo v tomto období zaznamenáno ani v jediném roce. Celkově se přistěhovalí z ciziny podíleli na celkové migraci do kraje 25,7 %, vystěhovalí do ciziny pak tvořili 8,0 % vystěhovaných z kraje. Za populační růst posledních let vděčí Vysočina především zahraniční migraci.

V Kraji Vysočina je evidován relativně nízký počet cizinců.

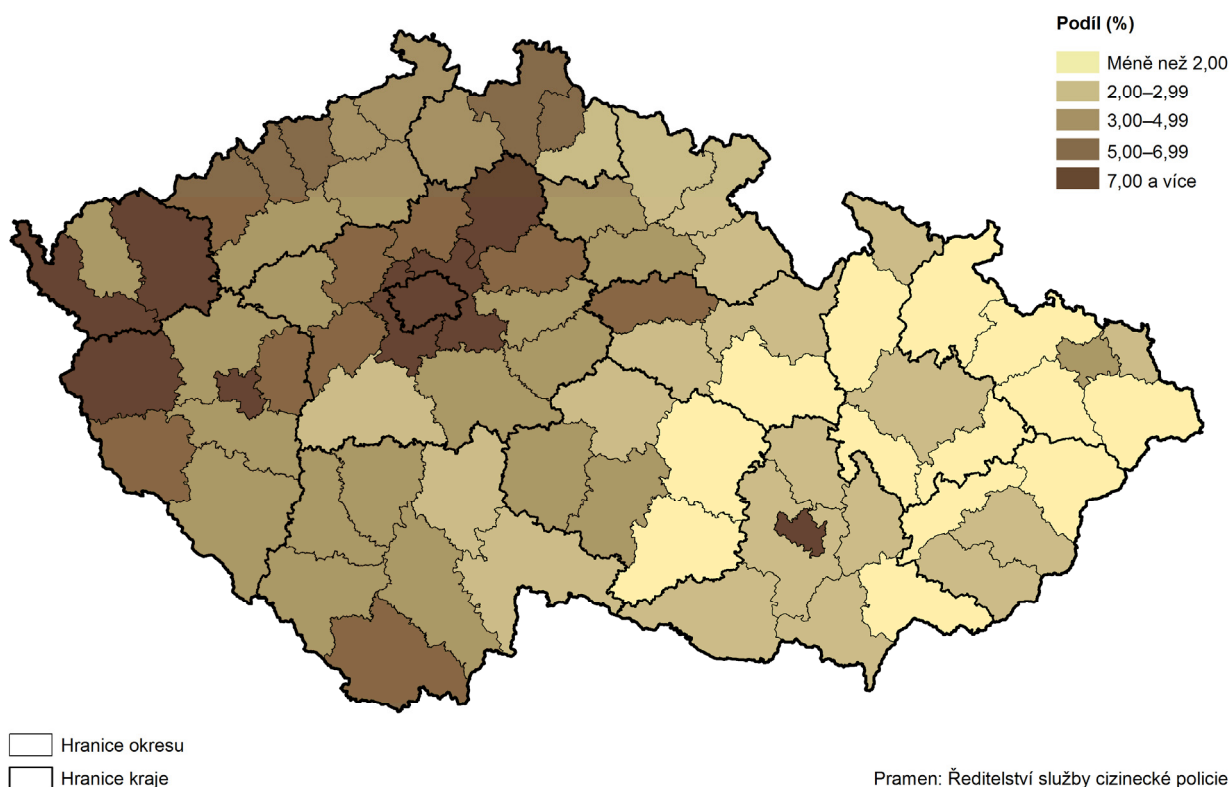
Ke konci roku 2019 bylo na území České republiky evidováno celkem 593 366 cizinců. Kraj Vysočina (11 921 cizinců) patří spolu se Zlínským krajem (11 290) k regionům s nejmenším počtem cizinců. Od roku 2014 vzrostl počet cizinců v republice o 144 tisíc, tj. o 52,7 %. Na Vysočině ve stejném období došlo k nárůstu počtu cizinců o více než 4 100 (o 19,5 %). V roce 2014 se cizinci na obyvatelstvu Kraje Vysočina podíleli 1,5 %, v následujících letech se jejich podíl zvyšoval až na 2,3 % v roce 2019. V tomto roce byl podíl cizinců na obyvatelstvu na Vysočině v mezikrajském srovnání po Zlínském a Olomouckém kraji třetí nejnižší. Za republikovým průměrem zaostala Vysočina o 3,2 procentního bodu. Nejvyšší byl podíl cizinců v Praze (15,9 %).

### Graf 1. 5 Cizinci (bez osob s platným azylem) v Kraji Vysočina (stav k 31. 12.)

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie



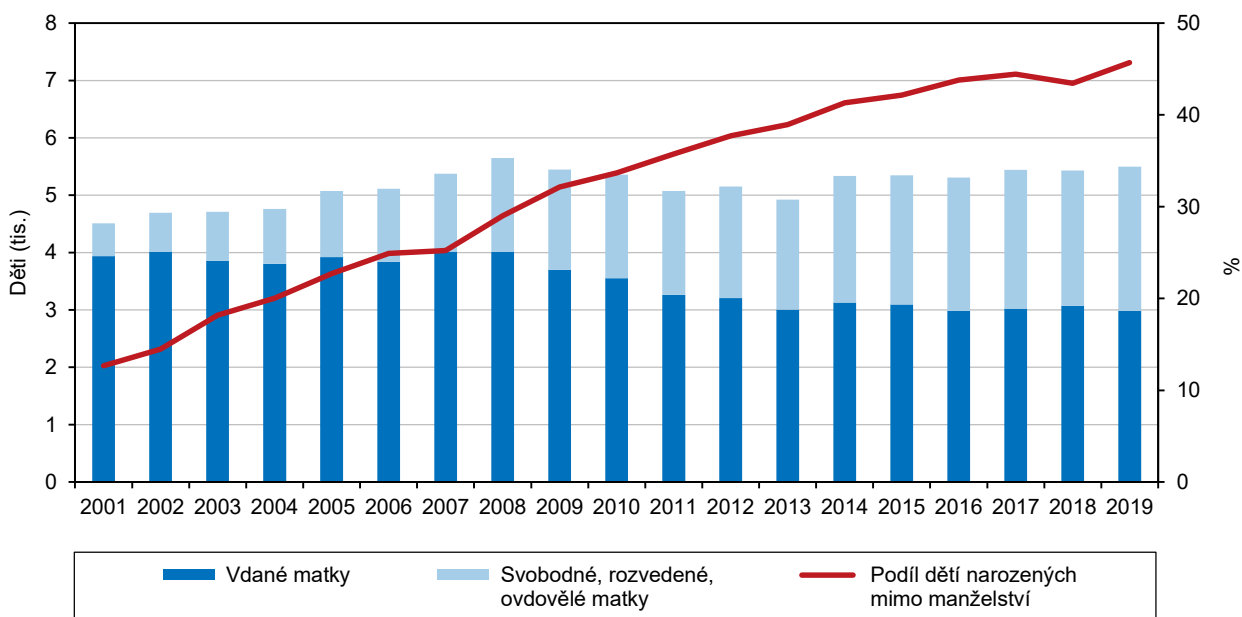
### Cizinci podle okresů k 31. 12. 2019



### Narození, zemřelí

**Graf 1. 6 Živě narozené děti podle rodinného stavu matky a podíl dětí narozených mimo manželství v Kraji Vysočina**

Zdroj: ČSÚ

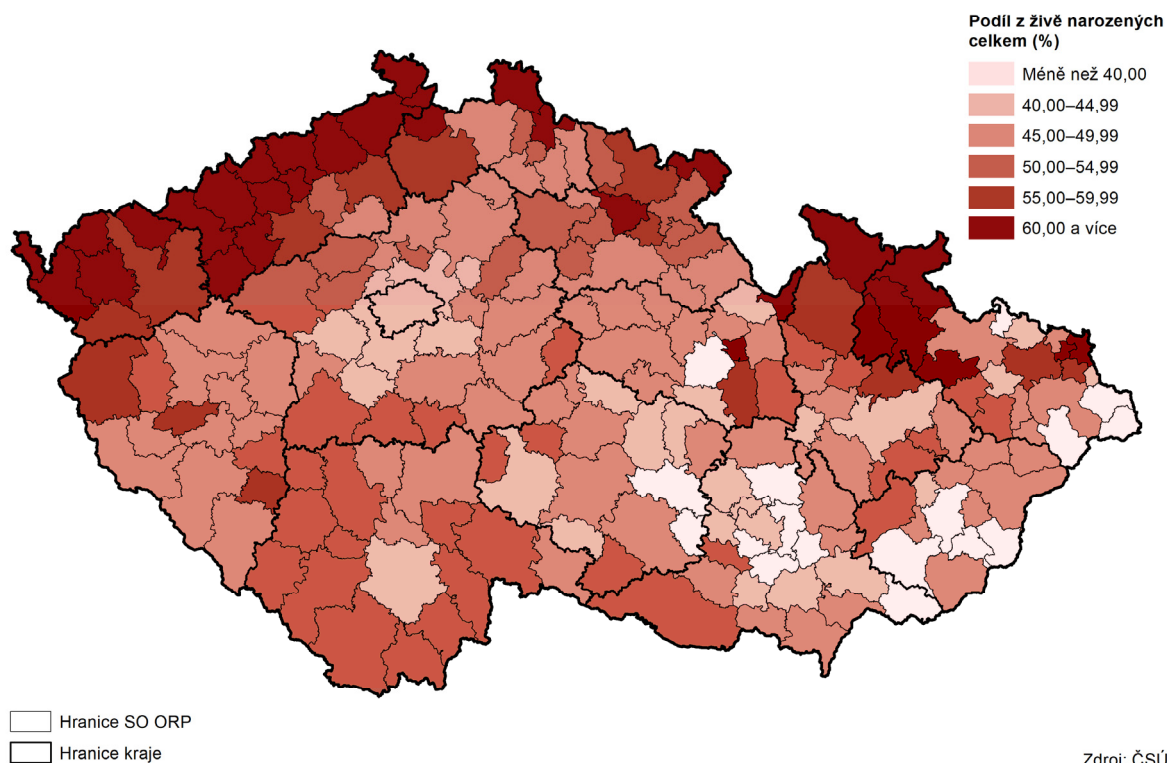


Dále se zvyšuje podíl dětí narozených mimo manželství.

Pokračoval vzestup počtu (i podílu) dětí narozených mimo manželství, které na Vysočině v roce 2019 tvořily 45,7 % ze všech narozených dětí. Jedná se o čtvrtý

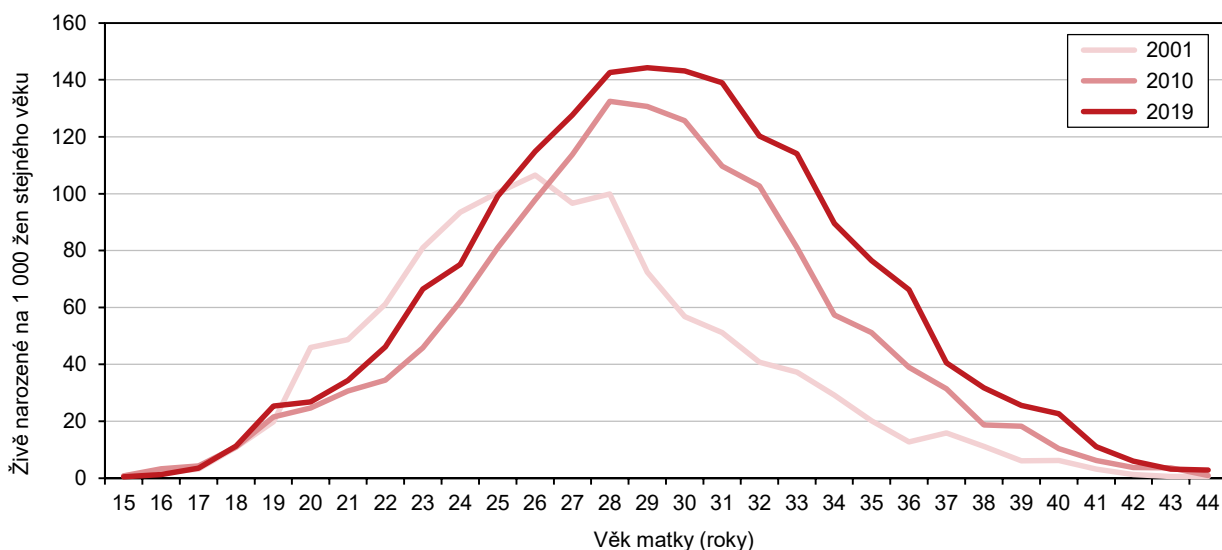
nejnižší podíl po Praze (40,6 %), Jihomoravském (42,7 %) a Zlínském kraji (43,4 %); nejvyšší podíl mimo manželství narozených dětí byl v Ústeckém kraji (63,5 %). Mezi neprovdanými matkami převažují svobodné ženy, podíl rozvedených a ovdovělých matek na mimomanželské plodnosti se z 13,9 % v roce 2014 snížil na 9,7 % v roce 2019. Není však zřejmé, do jaké míry se na mimomanželské plodnosti podílejí osaměle žijící ženy a jaký podíl připadá na ženy v neformálním soužití.

### Živě narození mimo manželství ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v roce 2019



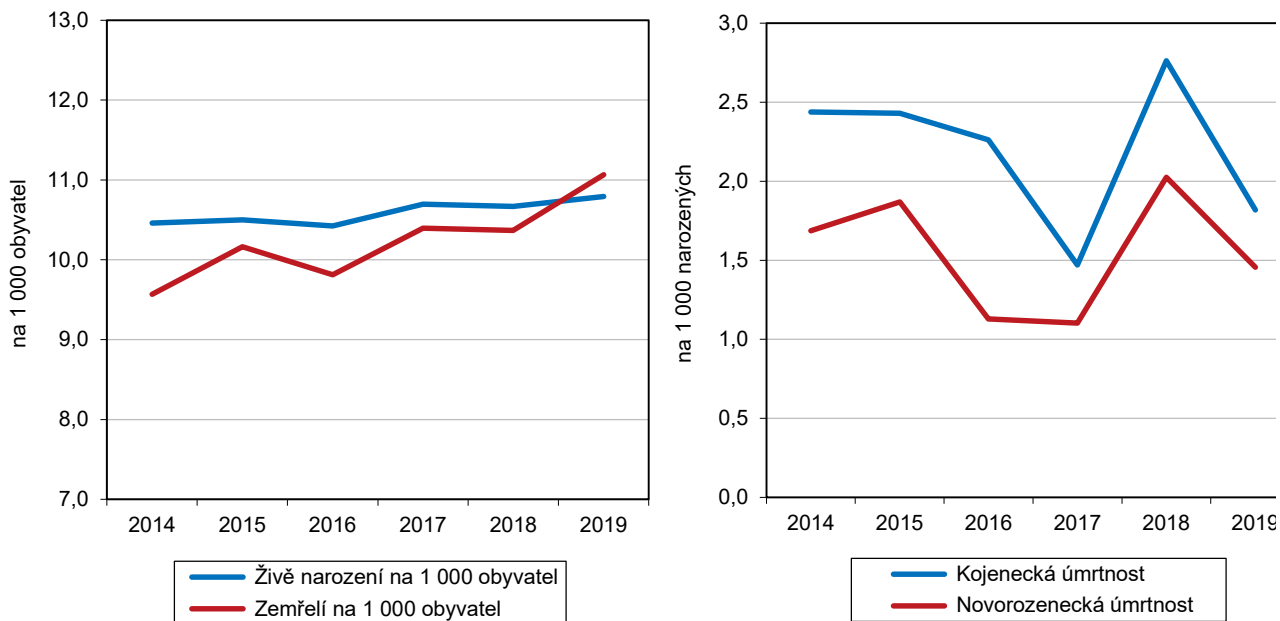
### Graf 1. 7 Míry plodnosti podle věku matky v Kraji Vysočina

Zdroj: ČSÚ



### Graf 1. 8 Porodnost a úmrtnost, novorozenecká a kojenecká úmrtnost v Kraji Vysočina

Zdroj: ČSÚ

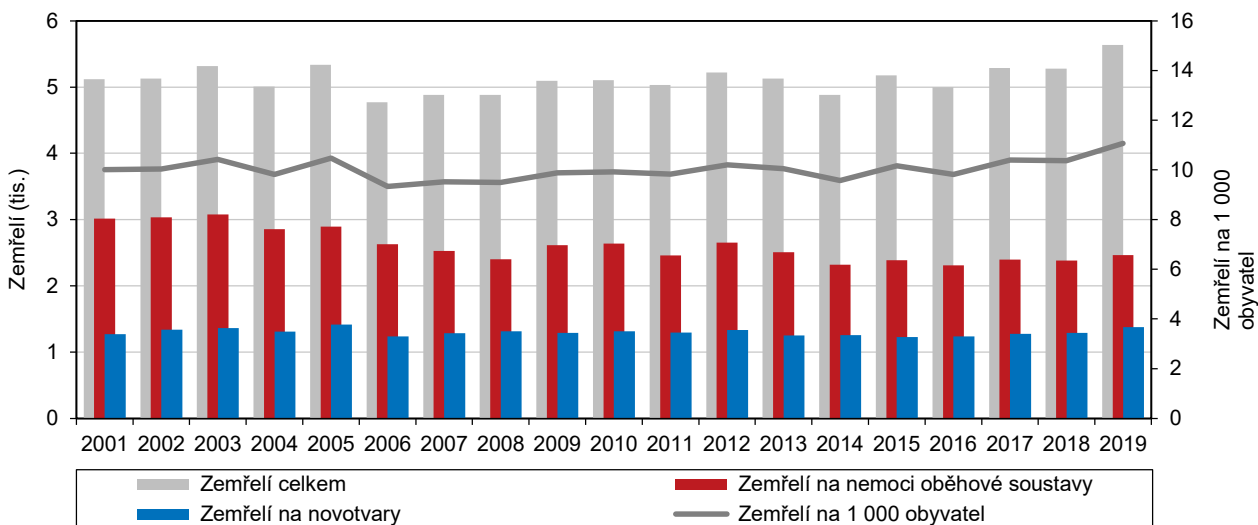


Dlouhodobě relativně nízká úmrtnost.

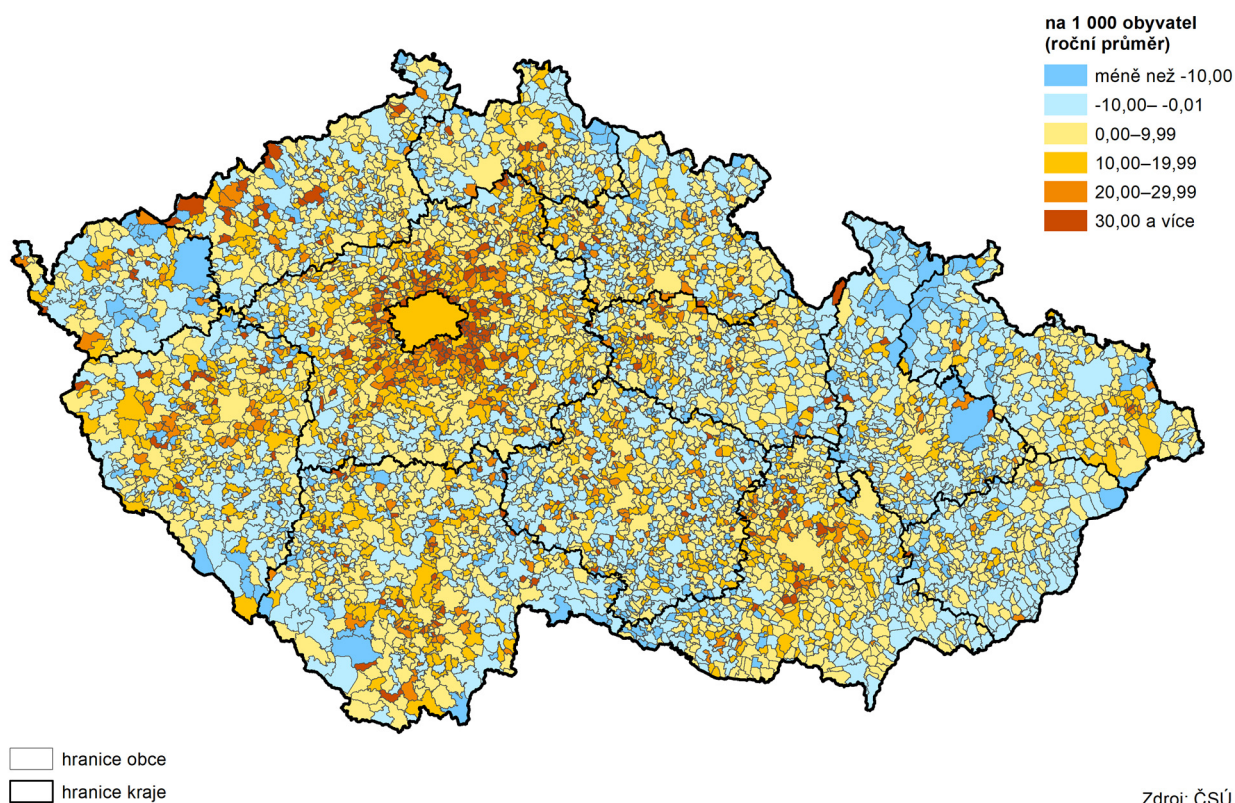
V roce 2019 v Kraji Vysočina zemřelo 5 636 osob, mezi nimiž mírně převažují muži (50,8 %), kteří také častěji než ženy umírají v mladším věku. Příčina úmrtí se na Vysočině dlouhodobě výrazněji nemění. Kolem poloviny zemřelých připadá na nemoci oběhové soustavy. Druhou nejčastější příčinou úmrtí jsou zhoubné novotvary. Míra úmrtnosti v Kraji Vysočina je dlouhodobě pod úrovní České republiky, v roce 2019 se však vyhoupla nad celorepublikovou úroveň, když na tisíc obyvatel středního stavu připadlo na Vysočině 11,1 zemřelých osob, v České republice 10,5 osob. Úmrtnost byla v kraji v posledních letech nižší než porodnost, jedinou výjimkou byl právě rok 2019. Novorozenecká i kojenecká úmrtnost na Vysočině sice kolísá, ale zůstává na nízké úrovni, v roce 2019 zemřelo 10 dětí do jednoho roku, převážně šlo o úmrtí novorozenců do 28 dní.

### Graf 1. 9 Zemřelí v Kraji Vysočina

Zdroj: ČSÚ



### Celkový přírůstek/úbytek počtu obyvatel v obcích v letech 2014 až 2019



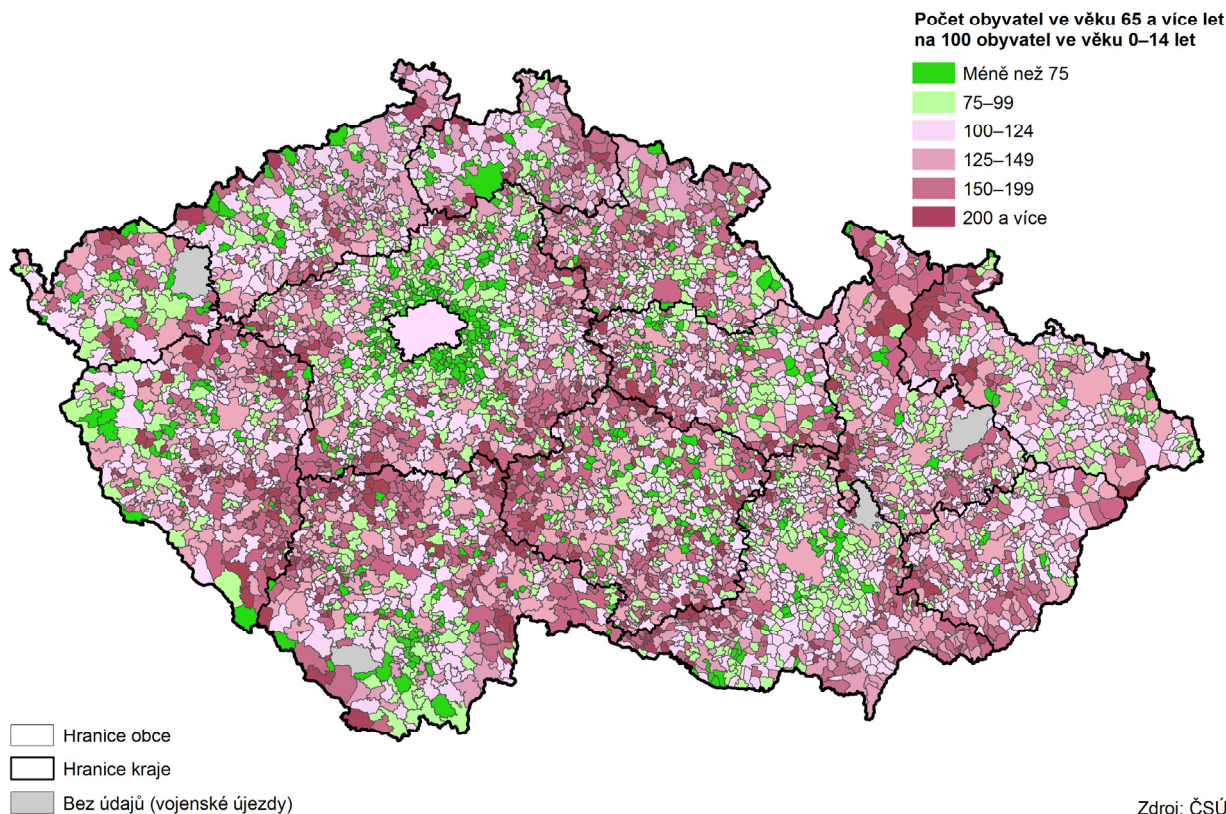
#### Věková struktura, index stáří, naděje dožití

Pokračuje proces stárnutí obyvatelstva, zvyšuje se počet obyvatel v poproduktivním věku a roste průměrný věk.

Podíl obyvatel ve věkové kategorii 0 až 14 let se v posledních letech mírně zvýšil až na 15,6 % v roce 2019. Neustále ale klesá podíl obyvatel v produktivním věku, který se z 66,8 % v roce 2014 snížil na 64,0 % v roce 2017. Naproti tomu podíl obyvatel v poproduktivním věku vytrvale roste, mezi roky 2014 a 2019 se zvýšil o 2,3 procentního bodu na 20,5 %. Již dříve (v roce 2007) počet osob ve věku 65 a více let poprvé převýšil dětskou složku (o 459), v roce 2019 tento rozdíl činil již 25 017 osob. V tomto roce počet obyvatel pětadesátiletých a starších na Vysočině o více než čtyři tisíce překročil hranici 100 000 osob. Průměrný věk obyvatelstva se ze 41,9 let v roce 2014 zvýšil na 42,9 let v roce 2019. Stárnutí populace dokládá i další ukazatel, index stáří, který vyjadřuje kolik osob ve věku 65 a více let připadá na 100 dětí ve věku 0 – 14 let. Už v roce 2014 překračoval hodnotu 122 a nadále se zvyšoval. Koncem roku 2019 již na 100 dětí připadalo více než 131 osob ve věku 65 a více let (v celé ČR 124). U mužů dosahuje na Vysočině index stáří nižších hodnot – na 100 chlapců připadá 110 mužů starších 65 let, u žen je situace zcela opačná – na 100 děvčat připadá 154 žen nad 65 let.

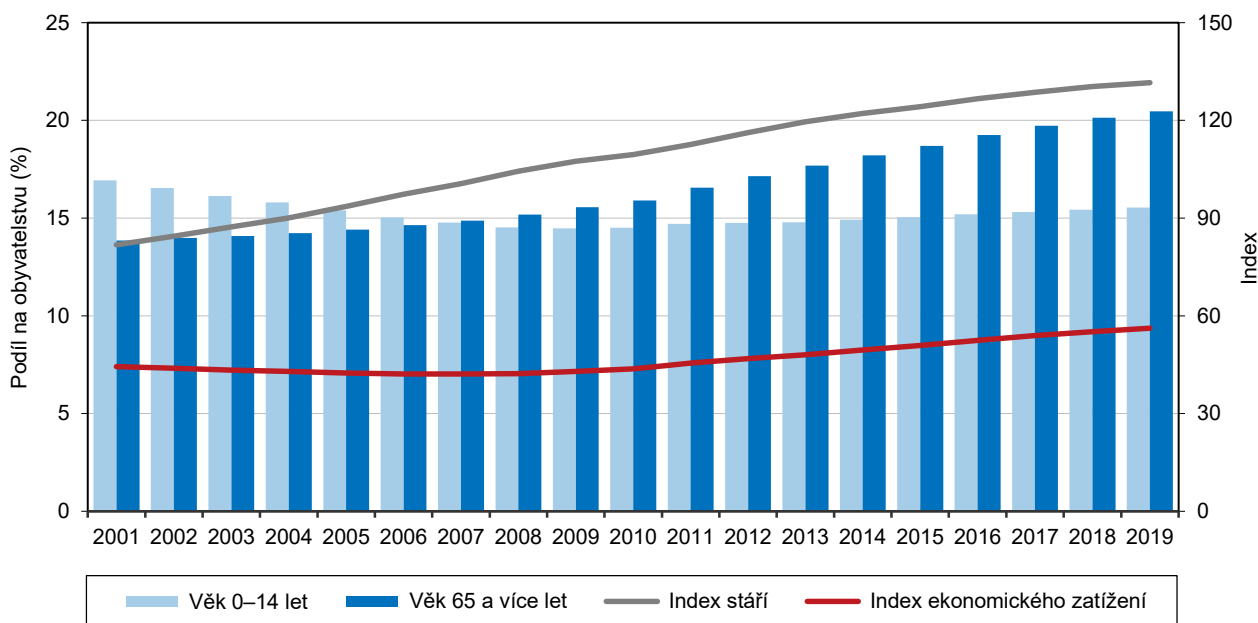


### Index stáří v obcích k 31. 12. 2019



**Graf 1. 10** Věková struktura a věkové indexy obyvatel v Kraji Vysočina (stav k 31. 12.)

Zdroj: ČSÚ



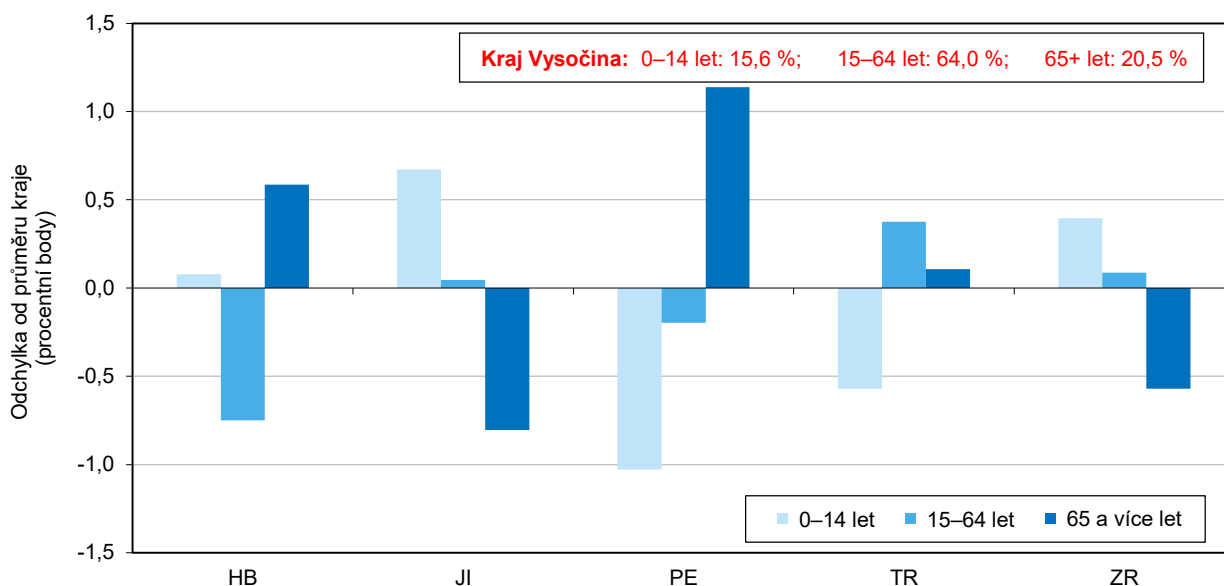
Nejmłodším okresem je Jihlavsko, nejstarším okres Pelhřimov.

Nejnižší průměrný věk mají na Vysočině okresy Jihlava a Žďár nad Sázavou (42,4), Jihlavsko z nich ale má nižší index stáří (121,2). Naproti tomu na Pelhřimovsku, okrese s nejstarší populací v kraji, připadalo v roce 2019 na 100 dětí již 149 seniorů,

jedním z důsledků nepříznivé věkové skladby je na Pelhřimovsku dlouhodobě vykazované záporné saldo přirozené měny obyvatel.

**Graf 1. 11 Srovnání věkové struktury obyvatel v okresech Kraje Vysočina k 31. 12. 2019**

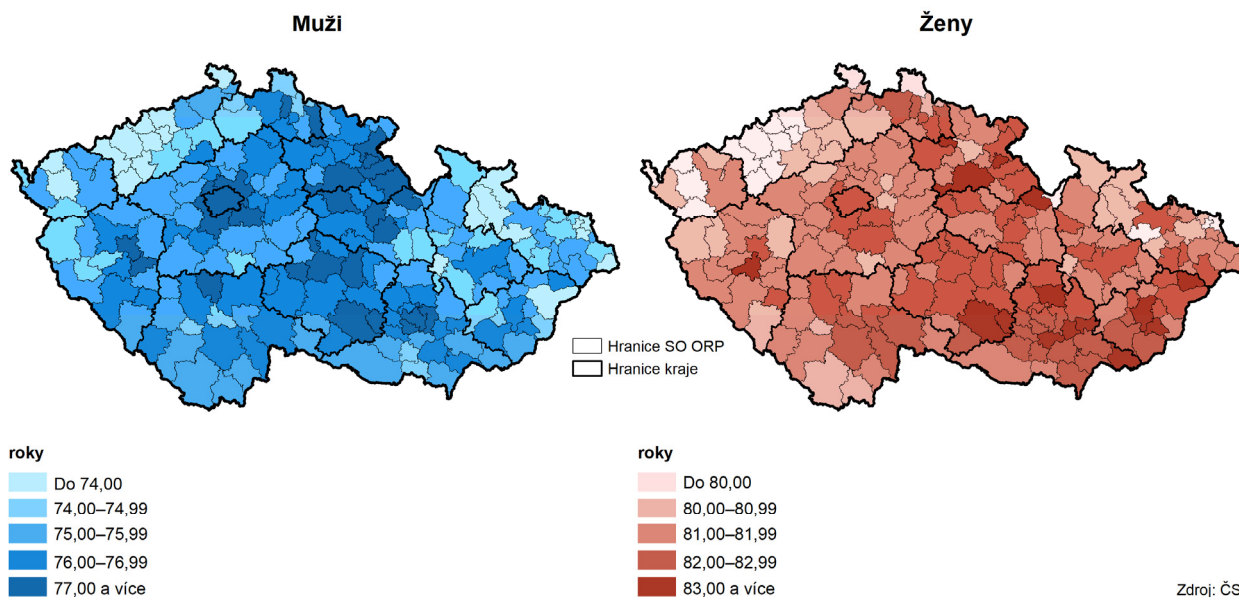
Zdroj: ČSÚ



Naděje dožití při narození u mužů mírně klesá.

Dalším demografickým ukazatelem je naděje dožití neboli střední délka života. V Kraji Vysočina pro muže narozené v roce 2019 představuje 77,0 let (před patnácti lety byla o více než tři roky nižší) a pro ženy narozené v roce 2019 je to 82,7 let (před patnácti lety byla rovněž o tři roky nižší). Z mezikrajského srovnání vychází Vysočina jako jeden z regionů s nejvyšší střední délkou života. U mužů i u žen zaujímá třetí příčku, u mužů za Hlavním městem Prahou a Královéhradeckým krajem, u žen za Prahou a Jihomoravským krajem. Je však třeba poznamenat, že u mužů na Vysočině už druhým rokem dochází k nevelkému meziročnímu poklesu naděje dožití, u žen pak v posledních letech naděje dožití kolísá kolem hranice 83 let.

**Naděje dožití při narození podle pohlaví ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností v letech 2015 až 2019**

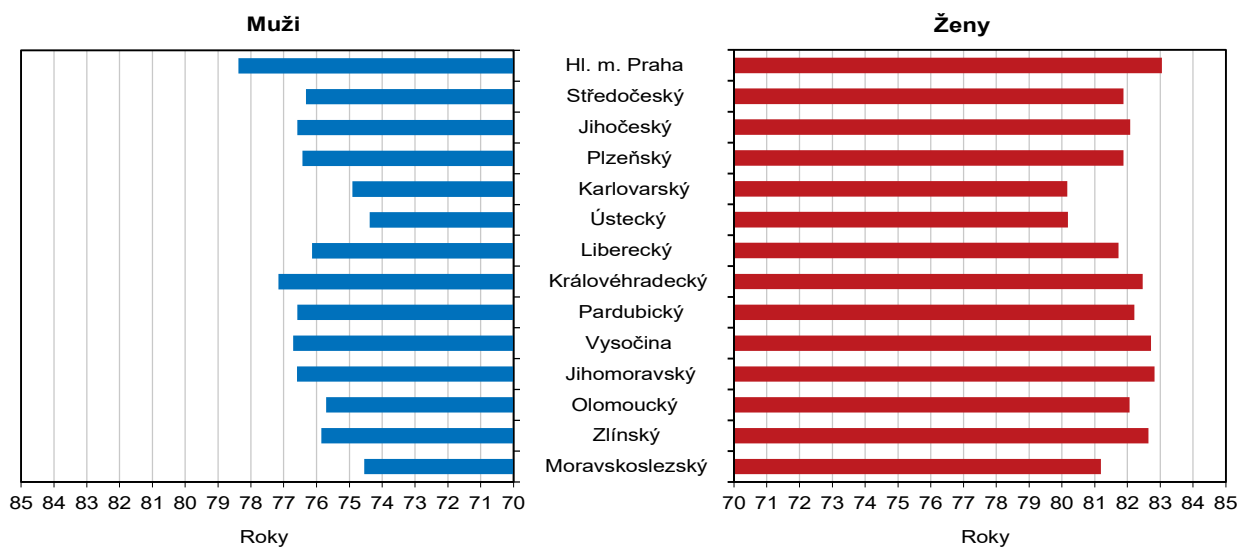


Zdroj: ČSÚ



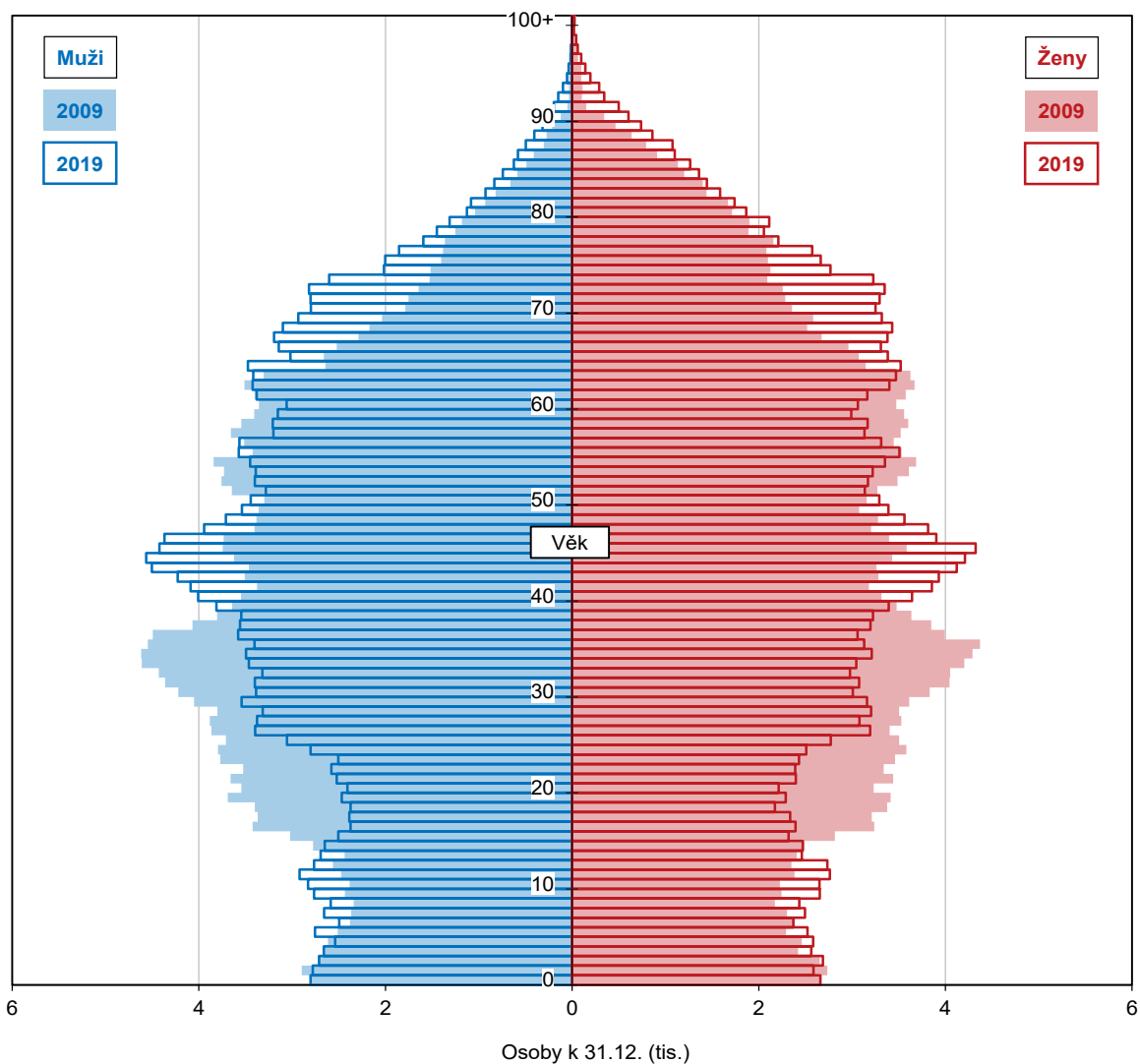
**Graf 1. 12 Naděje dožití při narození podle pohlaví podle krajů v letech 2018–2019**

Zdroj: ČSÚ



**Graf 1. 13 Věkové složení obyvatel Kraje Vysočina v letech 2009 a 2019**

Zdroj: ČSÚ



### Sňatky, rozvody, potraty.

Počet sňatků v posledních letech roste, muži i ženy ale vstupují do manželství ve vyšším věku.

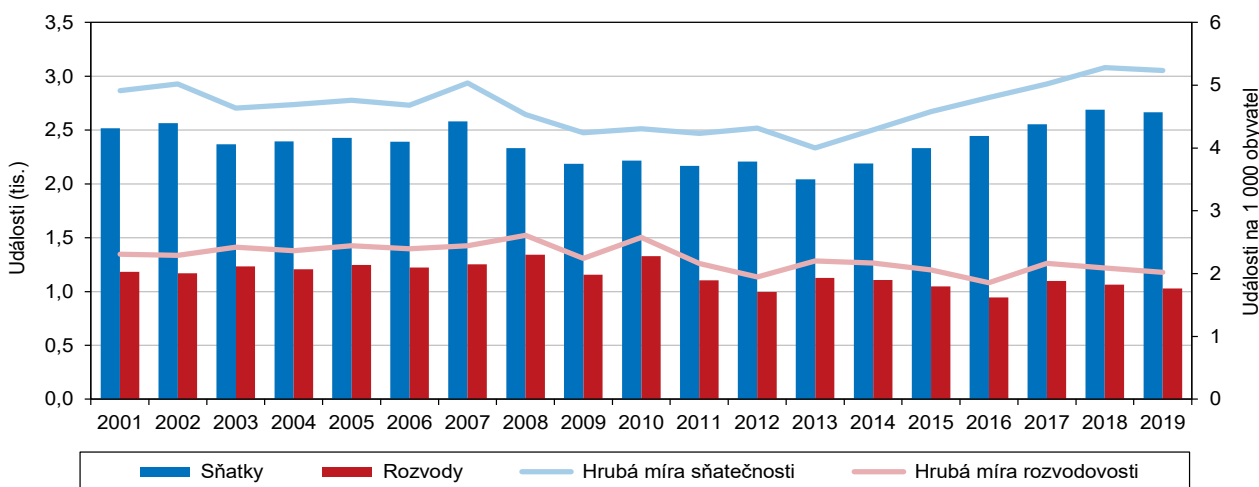
U vývoje sňatečnosti se v posledních letech projevuje rostoucí tendence, počet sňatků uzavřených v roce 2018 byl za posledních deset let nejvyšší (2 689) a v roce 2019 jen nepatrně nižší. Ve srovnání se stavem v roce 2014 se počet sňatků na Vysočině zvýšil více než o pětinu. Sňatečnost zhruba kopíruje celkový počet sňatků, v roce 2014 připadlo na tisíc obyvatel středního stavu 4,3 sňatků, v roce 2018 to byly 5,3 sňatku a v následujícím roce 5,2. V roce 2019 činil průměrný věk mužů při prvním sňatku 316 roku, celkově se projevuje jeho postupné mírné zvyšování (v roce 2014 vstupovali muži do prvního manželství průměrně ve věku 30,9 roku). Další manželství muži uzavírali v roce 2019 průměrně v 47,9 letech (v roce 2014 to bylo 46,8 roku). Obdobný trend je možno pozorovat i u žen. V roce 2019 byl průměrný věk nevěsty při vstupu do prvního manželství 28,9 roku (v roce 2014 to bylo o 0,6 roku méně), do dalších manželství vstupovaly nevěsty v průměru téměř pětáctiřetileté (v roce 2014 činil jejich průměrný věk 42,8 roku). V roce 2019 na Vysočině vstoupilo do manželství 95 cizinců, mezi nimi bylo nejvíce občanů Slovenska (43) a Německa (8). V téže roce se v kraji provdalo 93 žen s cizím státním občanstvím, opět šlo nejčastěji o ženy ze Slovenska (39), na druhém místě byly ženy s ukrajinským občanstvím (25).

Nejvyšší počet rozvodů je ve věkové skupině 40 až 49 let.

V období 2014 až 2019 bylo v Kraji Vysočina nejvíce manželství rozvedeno v roce 2014 (1 107 rozvodů), v následujících letech jejich počet s jedním výkyvem klesal. V roce 2017 rozvodem na Vysočině skončilo 1 030 manželství. Nejméně rozvodů bylo v kraji zaznamenáno v roce 2016 (945). Struktura rozvodů podle pořadí zůstává dlouhodobě stabilní, jednoznačně převládají rozvody první, ale najde se dost mužů i žen, kteří se postupně propracují k většímu počtu rozvodů. V roce 2019 na Vysočině připadalo na rozvody druhého či vyššího pořadí u mužů 15,9 %, u žen 17,4 %. Rozvodovost (počet rozvodů na tisíc obyvatel středního stavu) se v kraji dlouhodobě pohybuje mezi 1,9 a 2,6, v roce 2019 dosáhla hodnoty 2,0. Rozdělení rozvodů podle věku se rovněž příliš nemění, nejčastěji se rozvádějí muži i ženy ve věku 40 až 49 let. Tomu odpovídá i fakt, že v posledních letech připadá téměř polovina rozvodů na manželství trvajících 15 a více let (roku 2019 to bylo 45,8 %). Zastoupení rozvedených manželství s nezletilými dětmi je stále vysoké, v roce 2019 představovaly na Vysočině 63 % rozvodů (650 manželství). Jako důvod převážné většiny rozvatů manželství je u mužů i žen uváděna rozdílnost povah, názorů a zájmů.

**Graf 1. 14 Sňatky a rozvody v Kraji Vysočina**

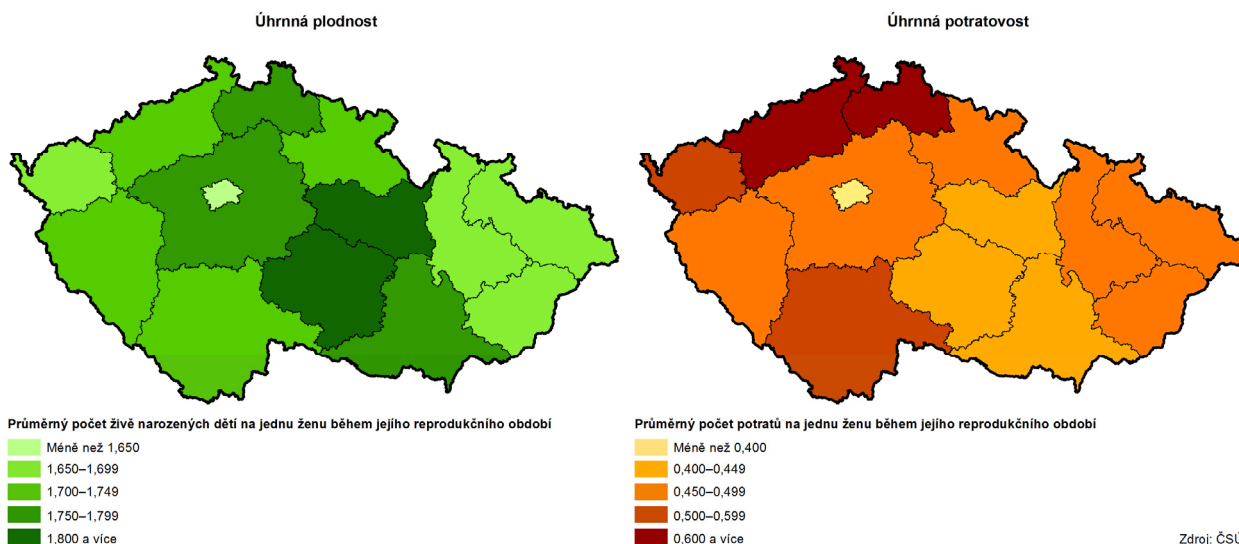
Zdroj: ČSÚ



Nízká míra potratovosti.

V kraji bylo v roce 2019 zaznamenáno 1 315 potratů, což v meziročním srovnání znamená snížení o 20 případů. Na umělé přerušování těhotenství připadla zhruba polovina celkového počtu potratů (48,6 %), v delší časové řadě se u těchto zákroků projevuje trend k absolutnímu i relativnímu poklesu. Míra potratovosti (počet potratů na tisíc obyvatel) činila v roce 2019 na Vysočině 2,6 ‰, což byla v mezikrajském srovnání druhá nejnižší hodnota.

Úhrnná plodnost a úhrnná potratovost v krajích v roce 2019



Děti ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2019

